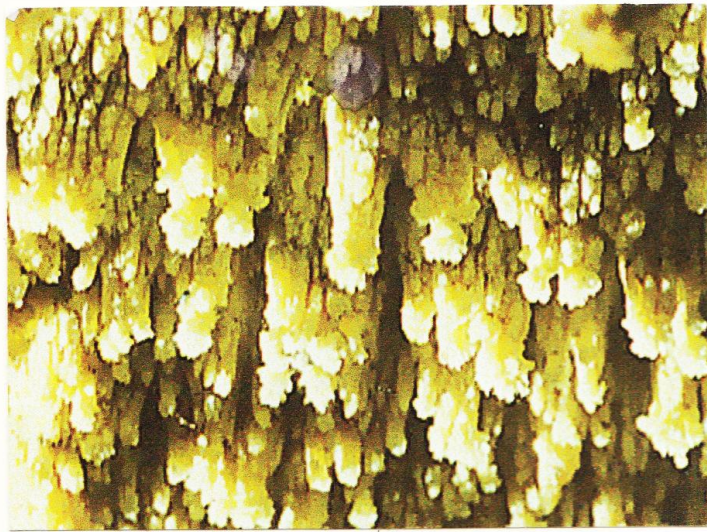

P. H. KELDERS
HERKENBROEKERWEG 23
6301 EG VALKENBURG

PSL-Nieuws

Een uitgave van de Paddestoelen Studiegroep Limburg

Jaargang 9, nummer 1
Januari 2002

Van de redactie

Bij de meeste lezers viel de laatste aflevering van PSL-Nieuws ruim een maand later in de bus dan gebruikelijk. Langs deze weg bieden wij hiervoor onze verontschuldiging aan. Voor het eerst sinds het bestaan van onze periodiek was het Genootschap verantwoordelijk voor het verzenden ervan. Op een voor ons onverklaarbare wijze raakte de oplage zoek. Niemand die de verantwoording of schuld op zich nam of de moeite deed zelfs om op zoek te gaan naar het vermiste. Het is uiteindelijk te danken aan het doorzettingsvermogen van onze secretaris Piet de Vree dat de oplage uiteindelijk toch nog te voorschijn kwam. Een beschamende vertoning die het vertrouwen behoorlijk verstoord heeft en het Genootschap ook nog tot extra uitgave dwong daar het maken van een nieuwe oplage reeds gestart was. Uit bovenstaande mag u opmaken dat in het vervolg de verzending weer

door de redactie van PSL-Nieuws zelf ter hand zal worden genomen .

Hoe dan ook, deze aflevering staat weer vol met verslagen en interessante vondsten die naar wij hopen de lezer voor het nodige leesplezier zullen zorgen.

Na het plaatsen van de provisorische *Trichophaea*-sleutel in een van onze eerdere afleveringen zijn er door Ron Bronckers, een van onze actieve leden, inmiddels diverse ver-tegenwoordigers opgespeurd. Verder enkele nieuwe verwante soorten uit het geslacht *Trichophaeopsis* en *Paratrichophaea*.

In deze aflevering wordt er al aandacht aan be-steed. Andere vondsten worden in latere afle-vingen behandeld. Een ding is zeker een nieuwe, uitgebreide sleutel zal uiteindelijk noodzakelijk zijn.

Inhoud

Activiteitenagenda.

De Prachtgordijnzwam in het Elsloobos.

Een nieuw pelsbekertje op oude mest.

Een vuurtje graag voor het Brandpelsbekertje.

Leucoagaricus pilatianus een mooie vondst.

2001 het jaar van de honingzwam.

De Roze stinkzwam in het Danikerbos

Vorderweidenthal paradijselijk.

Paddestoelen namen (1)

Jo Bollen

Ron Bronckers

Ron Bronckers

Jo Bollen & Piet Kelderman

Piet Kelderman

Henk Henczyk

Ron Bronckers & P. Kelderman

Henk Henczyk

Attentie

Ons 'oud' geld gaat verdwijnen en de Euro komt! Voor de leden en abonnees die geen lid zijn van het Genootschap is het natuurlijk van belang te weten wat de kosten in euro's bedragen. Ondanks de ver-hoogde portokosten (tot 100 gram binnenland fl. 2,55 en buitenland fl. 2,85) zijn wij toch van mening de abonnementsprijs dit jaar niet te moeten verhogen.

Het bedrag inclusief portokosten, €-7.30 voor Nederland en €- 7.45 België, kan voldaan worden op postgirorekening 071784 t.a.v. PSL- activiteiten, adres: dhr. P. de Vree, Palestinastraat 34, 6418 HJ Heerlen. U ontvangt dan dit jaar weer tweemaal PSL-Nieuws. (n.b. het giroadres is ietwat veranderd.)

Afbeelding voorplaat: *Hyphodontia barba-jovis* (Franjetandjeszwam). Foto: Piet de Vree.

PSL-Nieuws is de nieuwsbrief van de Paddestoelen Studiegroep Limburg. Een studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De doelstellingen van deze nieuwsbrief is het om publicaties mogelijk te maken over paddestoelen en aanverwante zaken. Ook willen wij veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen hun bevindingen te rapporteren. PSL-Nieuws verschijnt tweemaal per jaar, eenmaal in het voorseizoen en eenmaal in het naseizoen.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. De redactie behoudt zich het recht voor teksten aan te passen of in te korten. Kopij is welkom en kan gestuurd worden naar de redactie: Piet Kelderman, Herkenbroekerweg 23, 6201 EG Valkenburg, e-mail: phkvdh@hetnet.nl, Ron Bronckers, Weth. Meertensstraat 14, 6325 DB Vilt of aan Paul Jennen, Ringkade 11, 1112 RS Diemen. Eindredacteur is Jan Delsing.

Activiteitenagenda

Nieuwjaars bijeenkomst

Deze vindt plaats op donderdag **17 januari** zoals gebruikelijk in het zaaltje onder de bibliotheek van Ransdaal.

Samenkomst rond 19.30 uur. Breng je mooiste dia's of foto's van het afgelopen jaar mee!

Excursieprogramma 2002

Zoals altijd geldt daarvoor het volgende: bij deelname aan een excursie dien je vooraf steeds contact op te nemen met Piet Kelderman (043-6016055). Dit voorkomt misverstanden (bijvoorbeeld bij het vervallen van een excursie door weers-

omstandigheden of om andere redenen) en onnodig wachten. Indien je naast de geplande excursies nog andere terreinen wilt bezoeken kunnen we bekijken of er nog meer belangstellenden zijn.

Datum	Terrein en plek van samenkomst
27 april	Op zoek naar voorjaars-fungi in de Wijlrebossen. Samenkomst parkeerplaats te Stokhem, Wijlre, vertrek aldaar om 10.00 uur.
4 mei	Bemelen en omgeving. Samenkomst parkeergelegenheid nabij de kerk, vertrek 10.00 uur.
18 mei	Schaelbergbosch of Bie-St.Jansbos. Samenkomst station Valkenburg, vertrek aldaar 10.00 uur.
1 juni	Ingedael/Bergerheide. Samenkomst station Valkenburg, vertrek 10.00 uur.
15 juni	De Rolle, Limbricht. Samenkomst station Sittard, vertrek 10.00 uur.
29 juni	Trichterberg/Riesenberg nabij Cadier en Keer.. Samenkomst station Maastricht parkeerplaats oost kant, vertrek 10.00 uur.
27 juli	Dal- en bosgebied De Dellen. Samenkomst parkeergelegenheid bij de "Nachtegaal" Meerssen, vertrek 10.00 uur.
10 aug.	Bovenstebosch te Epen. Samenkomst kerk te Slenaken, vertrek 10.00 uur.
24 aug.	Gebied rond het Drielandenpunt te Vaals. Samenkomst eerste, houten, uitzichttoren, vertrek aldaar 10.00 uur.
31 aug.	IJzerenbosch nabij Susteren. Samenkomst station aldaar, vertrek 10.00 uur.
14 sept.	Gebied rond het Stuwmeer te Kerkrade. Samenkomst parkeerplaats kasteel Ehrenstein, vertrek 10.00 uur.
21 sept.	Imstenraderbosch, Imstenrade. Samenkomst parkeerplaats (ten noorden en 2e) bij station Heerlen, vertrek 10.00 uur.
28 sept.	Groeve 't Rooth. Samenkomst ingang aldaar, vertrek 10.00 uur.
5 okt.	Het Leudal nabij Haelen. Samenkomst nog nader te bepalen. Vertrek 10.00 uur.
12 okt.	Muldersplas te Schinnen. Samenkomst station te Schinnen, vertrek 10.00 uur.
19 okt.	Schweibergbosch nabij Gulpen. Samenkomst busstation te Gulpen, vertrek 10.00 uur.
26 okt.	Wormdal. Samenkomst kerk te Haanrade. Vertrek 10.00 uur.
2 nov.	Wasplaten-excursie, plaats en tijd nog te bepalen.

Speciaal voor de cursisten Paddestoelen-cursus in Meldersloo staat er op zaterdag **11 mei** 2002 een excursie in de buurt van Valkenburg op het programma, op zoek naar de voorjaarsflora en voorjaarspaddestoelen.

Samenkomst aan het station van Meerssen om 10.30 uur
Leiding Peter Verheesen, info voor de excursiedatum tussen 18-20 uur 's avonds, tel.: 043-3649993.

Practicumavonden

Deze zijn bedoeld voor het bekijken, bediscussiëren en determineren van vondsten, enz. De avonden worden gehouden in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek aan de Ransdalerweg 64 te Ransdaal. De datums zijn dit jaar: **2**

mei, ~~24~~ mei, **6** juni, **20** juni, **4** juli, **1** augustus, **29** augustus, **5** september, **19** september, **26** september, **3** oktober, **10** oktober, **17** oktober, **24** oktober, **31** oktober en **7** november.

Buitenlandexcursie 2002

Het uitstapje naar het buitenland is gepland van 3 t/m 7-8 augustus. Er zijn kamers besproken in het Naturfreundehaus Rahnenhof te Hertlingshausen gelegen in het Pfälzerwald. Een andere datum was dit jaar t.a.v. de zeer late herfstvakantie ondoenlijk. Dit bleek, gezien de snelle reactie van de deelnemers geen bezwaar te zijn want de kamers zijn nu al haast vol! De deelnemers zijn reeds ingelicht of worden op de hoogte gebracht van verdere

bijzonderheden.

Om organisatorisch niet in de problemen te komen vragen wij de deelnemers vriendelijk, dit t.a.v. de verplichtte aanbataling, vóór 1 februari een voorschot van €-50 over te maken op girorekening 0741784 t.n.v. PSL-activiteiten, adres dhr. P. de Vree, Palestinastraat 34, 6418 HJ Heerlen. Voor verdere informatie 043-6016055 of e-mail: phkvvdh@hetnet.nl

De Prachtgordijnzwam in het bos te Elsloo.

Jo Bollen

Tijdens inventarisatiebezigdheden in het bos te Elsloo op 17 oktober 2000 vond schrijver dezes een vijftal grote geelbruine paddestoelen, deels verborgen tussen de ruimschoots aanwezige klimop. Even spiekend met een spiegeltje naar de lamellen was het snel duidelijk dat ik met een gordijnzwam te doen had, maar welke? Al sleutelend in de literatuur thuis kwam ik er snel achter dat dit *Cortinarius triumphans* Fries moest zijn. (Synoniem *C. crocolitum* Quel.) Een prachtige vondst dus. Enkele dagen later konden de aanwezige leden van de Studiegroep tijdens een practicumavond de soort bewonderen. Het is dan ook wel een soort die zijn naam eer aan doet.

Beschrijving

Hoed 50 – 90 mm in doorsnede, jong half bolvormig, later convex tot vlak uitgespreid, centrum stomp bultig, vochtig slijmerig en glanzend, droog mat, geel tot geelokerkleurig, in het centrum oranjebruin (Meth. 5C7) en bleekgeel (Meth. 4A5) naar de gladde ietwat ingerolde rand die in jong stadium met witte cortinaresten met de steel verbonden is. Lamellen dicht opeen staand met kortere tussen lamellen, smal aangehecht, jong witachtig tot crème met lila zweem, ouder kaneel tot roestkleurig. Steel 60 – 110 x 16 – 24 mm, cilindrisch, naar beneden geleidelijk min of meer clavaat verdikt, basis meest taps uitlopend, vol vlezig. Boven de corticale zone witachtig en wollig, naar de basis geelachtig en bekleed met enkele geelbruine schubbege gordels, droog en mat. Vlees dik, witachtig tot ietwat gelige tint, verkleurd met KOH direct goudgeel, smaak mild, geur van geen betekenis. Sporee roestbruin.

Sporen 12.5 – 14.2 x 6 – 6.7 μm , breed elliptisch tot amandelvormig, ietwat wrattig. Basidiën 34 – 38 x 9 – 11 μm , slank knots-vormig, 4-sporig. Cystiden niet gevonden. Hoedhuid met parallel aanliggende 2.5 – 8 μm brede hyfen, gespen alom.

Vindplaats gegevens en verspreiding

De vondst werd gedaan in het bovenste gedeelte van het "Lagebos". Op een klein plateau ontstaan door de aanleg van de spoorbaan. De leemachtige bodem is bedekt met een strooisellaag van tak en blad. Begroeiing Klimop (*Hedera herix*), Braam

(*Rubus fruticosus*), Berk (*Betula pendula*), Hazelaar (*Corylus avellana*) en een enkele Gewone es (*Fraxinus excelsior*). Verdere paddestoelen aanwezig o.a. de Grote Trechterzwam (*Clitocybe*

geotropia) en in het vroege voorjaar de Grote aderbekerszwam (*Disciotis venosa*). *Cortinarius triumphans* vormt ectomycorrhiza met *Betula*.

Cortinarius triumphans is een zeer zeldzame soort en slecht bekend van enkele verspreide vindplaatsen in Nederland. Ook in de omliggende landen is de soort zeer zeldzaam. Staat in de rode lijst te boek als zeer gevoelig voor verstoringen en is derhalve met uitsterven bedreigd.

Dank ben ik verschuldigd aan Piet Kelderman voor het doornemen bovenstaande en Staatsbosbeheer voor het verleende bewijs van toestemming.

Literatuur

- Arnolds E. *et al.*, 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland.
- Arnolds E. 1989. Red data List of macrofungi.
- Arnolds E. en G. van Ommering, 1996. Bedreigde en Kwetsbare Paddestoelen in Nederland.
- Breitenbach, J. & F. Kranzlin, 2000. Pilze der Schweiz band 5, p. 204, afb. 244.
- Dahncke, R. 1993. 1200 Pilze, p. 736.
- Phillips, R. 1981. Paddestoelen en Schimmels van West-Europa, p. 130.
- Ryman, S. en I. Hölmasen, 1992. Über 1500 Pilzarten, p. 497.
- Ummels, J. 1998. Geulle He(e)melsbreed.

Trichophaeopsis tetraspora*, een nieuw pelsbekertje op oude mest.*Ron Bronckers****Summary**

During an excursion in the Bergse Hei (Valkenburg a/d Geul, Prov. Limburg, Netherlands) on 21 July 2001, *Trichophaeopsis tetraspora* Dissing & Paulsen has been found on old dung of Koniks horses.

A description and illustration of this species which is new for the Dutch mycoflora is provided. The absence or presence of lipid bodies (oil drops) in spores of the genus *Trichophaeopsis* is also discussed.

Op 21-07-2001 vond er een excursie plaats van de PSL in het hellingbos de Bergse Hei, onderdeel van natuurgebied Ingendael gelegen in het Geuldal nabij Valkenburg a/d Geul. De naam Bergse Hei dateert nog uit de tijd dat dit terrein bezocht werd door schapen (dorpskudde van Berg en Terblijt). De plateaurand was toen plaatselijk begroeid met heide en delen van de hellingen bestonden uit grasland en bosjes. Inmiddels is de heide en het grasland vervangen door bos en wordt het gebeid op extensieve wijze begraaasd door Konikspaarden en Gallowayrunderen (al naar gelang deze 'wilde' dieren passen binnen de publieke opinie).

In de strooisellaag onder loofbomen werd op oude mest naast *Sphaerobolus stellatus* (Kogelwerper) een klein en harig bekerzwammetje aangetroffen. De witgrijze kleur en de bruine haren aan de buitenzijde stuurden mijn gedachten al snel in de richting van de pelsbekertjes.

Enkele exemplaren werden verzameld en voor verder onderzoek meegenomen. Eenmaal onder de microscoop bleek dat veel haren bifurcaat waren en dat het excipulum uit textura prismatica bestond. Dit was voldoende bewijs om deze vondst in het geslacht *Trichophaeopsis* te plaatsen. In Nederland kwam maar één soort voor nl. *Trichophaeopsis bicuspis* (Gespeerd pelsbekertje), deze bezit 8-sporige asci maar het pelsbekertje van de Bergse Hei had 4-sporige asci!

Met behulp van het determinatieboek Nordic Macromycetes Vol. I Ascomycetes, wat een welkome aanwinst voor de PSL bleek te zijn, was de naam snel gevonden, het betrof hier *Trichophaeopsis tetraspora*. Een nieuw pelsbekertje voor de Nederlandse mycoflora, dit verdient wel enige aandacht en een beschrijving ligt dan ook voor de hand.

Verder zal het wel of niet aanwezig zijn van oliedruppels in de sporen van het genus *Trichophaeopsis* enige aandacht krijgen omdat diverse mycologen nogal van mening verschillen m.b.t. dit taxonomische kenmerk.

***Trichophaeopsis tetraspora* Dissing & Paulsen**

Apothecia: ongesteeld, 0.5-1.5(2) mm Ø, verspreid, solitair of in kleine groepjes staand (zie a). Jong kom- tot kelkvormig met versmalde basis, oud(er) uitgespreid, vlak en schijfvormig. Hymenium parelwit tot witgrijs met een licht opstaande, bruine rand. Receptaculum witgrijs met gelige tint en met verspreid staande, lange, bruine haren.

Sporen: <80.4.1>, (17)18-20(21) x 11-13 µm, ellipsoïde, hyalien, glad en zonder oliedruppels of 'De Bary Bubbles' (luchtbellen). Diverse sporen omgeven door een hullaag of perisporale zak (zie e). In de sporen is een vaag zichtbare, onregelmatige celkern waar te nemen.

(Dissing en Paulsen (1976) die deze soort voor het eerst beschreven ontdekten een dwars gestreepte sporewand bij sommige sporen in Katoenblauw onder de lichtmicroscoop. Vervolgens bleken de sporen toch glad te zijn bij onderzoek m.b.v. de scanner- (SEM) en gewone elektronenmicroscoop (EM). Donadini (1985) vindt op zijn beurt sporen die fijn wrattig zijn (SEM of Katoenblauw), hij bestudeerde en illustreerde verder uiteenlopende verschijnselen bij sporen in diverse vloeistoffen.)

Asci: 135-175 x 10-13 µm, cilindrisch, operculaat, J-, uniseriaat en 4-sporig (zie d).

Parafysen: 1.5-2 µm, filiform, gesepteerd, soms gevorkt en iets langer dan de asci, niet tot nauwelijks verdikt aan de top (zie d).

Excipulum: parallele, verticale rijen met textura prismatica (zie c).

Haren: bifurcaat (gevorkt), boven tot ca. 400 µm en onder tot ca. 220 µm lang (zie b). De bovenste randharen zijn niet altijd bifurcaat en vaak stomp aan de basis, tot 700 µm lang. De haren zijn rood- tot donkerbruin gekleurd, gesepteerd, tot 25 µm breed, dikwandig 2-5 µm en hebben een spits (soms stomp) uiteinde.

Substraat: op oude en verspreid liggende mest van Konikspaarden in de strooisellaag onder loofbomen. Dissing & Paulsen troffen de soort aan op oude mest van koeien en Donadini op mest van ezel en paard.

Verspreiding: de soort is tot dusver met zekerheid in Denemarken, Frankrijk en nu dan ook Neder-

land gevonden. Vondsten elders in Europa en daarbuiten zijn mij niet bekend. Of de soort nog op andere plekken in Nederland opduikt zal nog moeten blijken in de toekomst, de kans is gezien de aanwezigheid van grote grazers in verschillende gebieden niet onmogelijk maar biedt ook geen garantie.

Opmerkingen: op 08-08-2001 werd op ruim een kilometer afstand van de eerste vindplaats *T. tetraspora* wederom gevonden op oude mest van Konikspaarden in een soortgelijke situatie. In dit gebied lag behoorlijk wat mest verspreid en hierop trof ik ook *Podospora fimiseda*, *Schizothecium conicum* en *Thecotheus pelletieri* (Slijmspoorschijfje) aan. Soorten die slechts zelden worden vermeld omdat er bijna niemand naar zoekt. Opmerkelijk was zeker ook de aanwezigheid van 2 andere soorten pelsbekertjes behorende tot het genus *Paratrachophaea* en die worden niet zo snel geassocieerd met mest (meer hierover in de volgende PSL-Nieuws).

Ook Donadini treft naast *T. tetraspora* een ander pelsbekertje aan, helaas blijft dit een "*Trichophaea* non identifié".

Alle onderzoek werd uitgevoerd op levend materiaal.

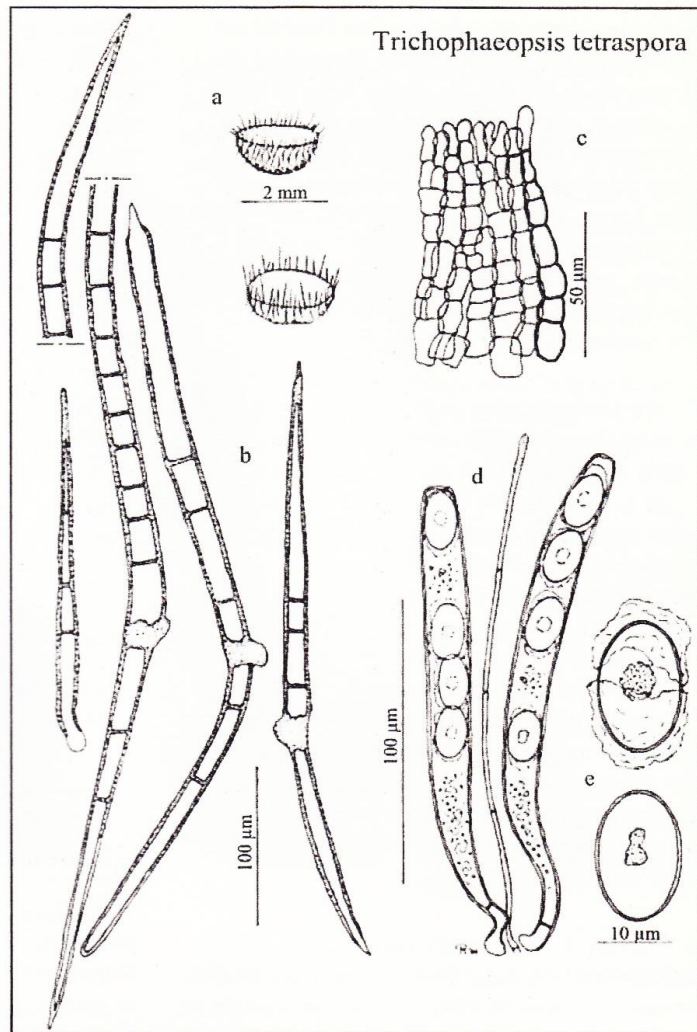
Collecties in herbarium (E9) van R. Bronckers (BR01099, BR01111, BR01118, BR01122, BR01124).

Een deel van de collecties is opgestuurd naar Dr. J. van Brummelen voor verificatie en t.b.v. het Nationaal Herbarium Nederland te Leiden.

Oliedruppels in sporen van het genus *Trichophaeopsis*, "ik zie ik zie wat jij niet ziet"!

Getracht zal worden om dit verhaal dat meer dan een eeuw behelst zo kort en helder mogelijk te houden. De hoofdrol in dit geschiedenislesje is voor *Trichophaeopsis bicuspis* omdat deze lang de enigste vertegenwoordiger was in dit geslacht. Bij *T. tetraspora* zijn vooralsnog geen typische (olie)druppels gesignaleerd. Boudier(1896, 1905-1910) en Grélet (1939) zijn de eersten die (toen nog) *Trichophaea bicuspis* beschrijven en illustre-

ren. Beiden constateren bij onrijpe sporen gegroepeerde korrels aan beide polen en 2 druppels bij volledige rijpheid. Volgens Kanouse (1958) zijn er geen druppels aanwezig. Moser (1963), Dennis (1968) en Maas-Geesteranus (1969) spreken over 2 grote oliedruppels als kenmerkend voor *T. bicuspis*. Korf & Erb (1972) zien ook de korrels en druppels (van Boudier en Grélet) in enkele exemplaren maar zijn niet overtuigd dat dit typische oliedruppels zijn.

Er werd besloten om m.b.v. Sudan IV, een stof die olie druppels rood kleurt, te experimenteren maar dit leverde niet het gewenste resultaat op. Ze introduceren het genus *Trichophaeopsis* en plaatsen n.a.v. het typische excipulum, de haren en afwezigheid van oliedruppels in de sporen, *Trichophaea bicuspis* hierin.

Dissing & Raitviir (1973) en Dissing & Paulsen (1976) zijn het hiermee eens want ook zij zien niks

in de sporen. Korf (1977) concludeert na enig onderzoek dat *Trichophaea eguttulispora*, als nieuwe soort geïntroduceerd door Gamundi (1973), een ondersoort is van *T. bicuspis* en kan, afgezien van één grote harsachtige insluiting, verder geen olieachtige substantie ontdekken. *Trichophaeopsis latispora* werd door Moravec (1979) opgevoerd als nieuwe soort (gebaseerd op één vruchtlichaam) en hij vond geen oliedruppels in de sporen. Hij bestudeerde ook een vondst van *T. bicuspis* en vond hier 2-3 druppels in de sporen.

Dennis (1981) is inmiddels ook bekeerd, geen oliedruppels meer maar "2 or 4 obscure clusters of granules". Breitenbach (1984) beschreef en tekende groepjes kleine druppels en benadrukt de afwezigheid van grote druppels. Ellis & Ellis (1988) onthouden zich van enig commentaar m.b.t. dit onderwerp. Toen kwam Baral (1992) en onderzocht materiaal m.b.v. Sudan III en CRB_A, hij zag 2 gekleurde oliedruppels verschijnen maar dit lukte alleen bij onrijpe of opengescheurde, rijpe sporen. De mislukte poging van Korf & Erb is volgens hem te wijten aan de voor kleurstoffen ondoorlaatbare, dikke wand bij rijpe sporen. Nu duidelijk is geworden dat Boudier en Grélet destijds zeer nauwkeurig werkten en oliedruppels getekend hebben komt er hopelijk een einde aan de onenigheid. Dissing *et al.* (2000) zijn wellicht nog niet helemaal overtuigd want de sporen van het genus *Trichophaeopsis* zijn nog steeds "without guttules". Op 19-05-2001 kreeg ik de gelegenheid om vers materiaal van *T. bicuspis* te bestuderen (in water) en te constateren dat er groepjes oliedruppels aan beide polen van de sporen te zien waren. Misschien zijn de oliedruppels in een bepaalde ontwikkelingsfase van de spore niet of nauwelijks zichtbaar maar wil dit nog niet zeggen dat ze er niet zijn of komen.

Dankwoord

Piet Kelderman nam ook deze keer de tekening voor zijn rekening en dat leverde wederom een mooi resultaat op. Dank ook aan Paul Jennen, Peter Verheesen, Henry Dissing en Dr. F. Doveri voor het aanleveren van literatuur. Tevens dank aan Dr. J. van Brummelen voor controle van de vondst en aanvullende informatie.

Literatuur

Baral, H.O. 1992. Vital versus herbarium taxonomy: morphological differences between living and dead Fr.cells of ascomycetes, and their taxonomic implications. *Mycotaxon* 44: 333-390.
Boudier, E. 1896. Descriptions de quelques nouvelles espèces de Discomycètes de France. *Bull. Soc. Myc.* 12: 11-17.

Boudier, E. 1905-1910. *Icones Mycologicae* 1-4. Klincksieck, Paris.

Breitenbach, J. & Kränzlin, F. 1984. *Pilze der Schweiz Band 1 Ascomyceten*. Verlag Mykologia, Luzern.

Dennis, R. W. G. 1968. *British Ascomycetes*. Revised and enlarged edition of *British Cup Fungi*. Lehre.

Dennis, R. W. G. 1981. *British Ascomycetes* (revised edition). Cramer, Vaduz.

Dissing, H., Eckblad, F.-E. & Lange, M. 2000. *Pezizales in Nordic Macromycetes Vol. I Ascomycetes*. Nordsvamp, Copenhagen.

Dissing, H. & Paulsen, M. D. 1976. *Trichophaeopsis tetraspora*, a new coprophilous discomycete from Denmark. *Bot. Tidsskr.* 70: 146-151.

Dissing, H. & Raitviir, A. 1973. *Discomycetes of Middle Asia. II. Thelebolaceae, Ascobolaceae, Pyronemataceae and Pezizaceae from the Tian-Shian mountains*. Eesti NSV TA Toimet. Biol. 22: 124-131.

Donadini, J. C. 1985. Sur la présence a Port-Cros de *Trichophaeopsis tetraspora*, Ascomycete coprophile nouveau pour la flore de France. *Sci. Rep. Port-Cros natl. Park, Fr.*, 11: 131-141.

Ellis, M. B. & Ellis, J. P. 1988. *Microfungi on miscellaneous substrates*. Croom Helm, London & Sydney.

Gamundi, I. J. 1973. *Discomycetes de Tierra del Fuego II. Especies nuevas de Humariaceae*. *Bol. Soc. Argent. Bot.* 15(1): 85-92.

Grélet, L. J. 1939. Les Discomycètes de France d'après la classification de Boudier. Huitième fascicule. *Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest* 1939: 19-37.

Kanouse, B. B. 1958. Some species of the genus *Trichophaea*. *Mycologia* 50: 121-140.

Korf, R. P. 1977. Ascospore guttulation in *Trichophaeopsis bicuspis* and in its subspecies, *Trichophaea eguttulispora*. *Mycotaxon* 5(2): 511-514.

Korf, R. P. & Erb, R. W. 1972. The genus *Trichophaeopsis*. *Phytologia* 24: 15-19.

Maas-Geesteranus, R. A. 1969. *De fungi van Nederland 2b. Pezizales-deel II*. K.N.N.V.

Moravec, J. 1979. *Trichophaeopsis latispora* sp. nov.- a new Discomycete from Moravia (Czechoslovakia). *Ceská Mykologie* 33(1): 13-18.

Moser, M. 1963. *Kleine Kryptogamenflora, Band IIa, Ascomyceten*. Fischer Verlag, Stuttgart.

Trichophaea abundans (Karst.) Boud., een vuurtje graag voor het Brandpelsbekertje. Ron Bronckers

Summary

On 05 November 2000 an old fireplace was investigated near Bemelen (Margraten, Prov. Limburg, Netherlands). *Trichophaea abundans* (Karst.) Boud., a pyrophilous fungus was found on partly burnt wood. This endangered species is described and illustrated. Some noteworthy information as mentioned in literature regarding *T. abundans* is presented as well.

Op 05-11-2000 werd de kalkgrashelling 'het hoefijzer' bezocht in de omgeving van Bemelen, gemeente Margraten in Zuid-Limburg. De aanwezigheid van een oude brandplek trok de aandacht en na enig speurwerk leverde dit al snel iets op (o.a. zwarte knieën, handen en neus).

Aan de onderzijde van een tak die rondom maar niet geheel verkoold was stonden enkele kleine, bleke schijfjes die behaard waren. Na wat gepruts en gepeuter kon een collectie meegenomen worden voor verdere studie. De keuze van het geslacht waartoe dit zwammetje behoorde viel gezien het substraat, een bleekgrijs hymenium en de lichtbruine haren, op *Trichophaea*. Verder microscopisch onderzoek werd vereist om de soort te bepalen aangezien er meerdere vertegenwoordigers te vinden zijn op brandplekken.

Samen met Piet Kelderman, die destijds de schaarse literatuur m.b.t. *Trichophaea* soorten onder zijn hoede had (zie Kelderman & Bollen, 2000), werden op de keukentafel diverse vruchtlichamen ontleed (een enkel exemplaar kan per ongeluk tussen de sperziebonen terecht zijn gekomen).

Al gauw werd duidelijk dat er 2 haartypen te zien waren op het excipulum, eenvoudigweg benoemd tot rand- en flankharen. De randharen hyalien, breed en korter dan de smallere, lichtbruine flankharen wat kenmerkend is voor *Trichophaea abundans*. Ellis & Ellis (1988) illustreren dit in hun boek maar geven samen met Dennis (1978) en Yao & Spooner (1996) kortere lengtematen op dan de haren die wij aantreffen. Andere kenmerken kwamen goed overeen maar de maximale lengte voor de randharen bedroeg volgens hen 70 μm en voor de flankharen 200 μm . De door ons gemeten randharen waren tot 130 μm lang en de flankharen tot 300 μm . Aangezien er niet veel literatuur tot onze beschikking stond besloten we om enkele exemplaren op te sturen om er toch zeker van te zijn dat dit werkelijk *T. abundans* was. Er werd een beroep gedaan op Jean Schavey, één van de 'ascomannen' binnen de K.A.M.K. (Kon. Antw. Mycol. Kring) en deze kwam uiteindelijk ook uit op *T. abundans*. Dit was voor ons de eerste praktijkervaring met de variabiliteit binnen dit geslacht maar het zou zeker niet de laatste zijn. Om het gebrek aan gegevens over dit opvallende maar verrassende genus aan te vullen

word er sindsdien volop gezocht in alle beschikbare literatuur en natuur. Een selectie uit deze verzameling in relatie tot *T. abundans* zal ook nog aan bod komen maar nu eerst een kennismaking met deze als ernstig bedreigd staande soort.

Trichophaea abundans (Karst.) Boud.

Syn.: *Peziza abundans* Karst., *Lachnea abundans* (Karst.) Sacc., *Scutellinia abundans* Kuntze, *Lachnea cretea* (Cooke) Phillips, *Patella abundans* (Karst.) Seaver, *Anthracobia humillima* Malençon. Brandpelsbekertje

Apothecia: ongesteeld, 0.5-1.5 mm Ø, verspreid, solitair of in groepjes staand. Jong komvormig en oud(er) uitgespreid, vlak en schijfvormig. Hymenium witgrijs tot vuilgrijs, receptaculum vuilgrijs tot lichtbruin met een dichte randbehaaring en vrij schaars behaarde flank (zie a).

Sporen: <60.3.1>, (12)13-15 x 6.5-7.5 μm , ellipsoïde, hyalien, glad en met 2 oliedruppels, 3-4 μm Ø (zie e).

Asci: 100-120 x (10)12-14 μm , cilindrisch, operculaat, J-, uniseriaat en 8-sporig.

Parafysen: 2.5-3 μm , slank, gesepteerd en aan de top tot 7-8(10) μm verdikt (zie d).

Excipulum: textura angularis – textura globulosa (zie b).

Haren: 2 typen:

1. randharen: hyalien, 40-130 μm lang en aan de basis verbreed tot ca. 20 μm (zie b).
2. flankharen: licht- tot geelbruin, 135-300 x 4-9 μm , slank (zie c rechts). Enkele haren iets gezwollen of vertakt aan de basis (zie c links), dit werd ook opgemerkt door Kanouse (1958), Webster *et al.* (1964) en Häffner (1984).

De wanddikte van de rand- en flankharen is 1-2 μm , top meestal spits en soms afgerond.

Substraat: deels en/of geheel verkoelde delen van takken op jonge en oude brandplekken.

Verspreiding: de soort staat in Nederland te boek als zeldzaam en niet meer gemeld na 1976 (Arnolds *et al.*, 1995). Gelukkig treffen we *T. abundans* ook aan op de vondstlijst van het park Staddijk te Nijmegen (Dam & Jalink, 2001). Helaas is van dit weinige materiaal niets bewaard gebleven (mededeling E. Brouwer). Na de vondst van 05-11-2000

werd *T. abundans* ook nog aangetroffen op de Bemelerberg (09-07-2001) en in de Ravensbosch (24-09-2001), in beide gevallen aan de onderzijde van een (deels) verkoolden tak op een brandplek. Een goed gecontroleerd en geconcentreerd brandbeheer op bredere schaal zal vast nog meer vondsten opleveren, ook van andere inmiddels zeldzaam geworden brandplekpaddestoelen (zie o.a. Veerkamp, 1998).

Opmerkingen: alle onderzoek werd uitgevoerd op levend materiaal. Collecties in herbarium (E9) van R. Bronckers (BR00026, BR01092, BR01128).

Enkele wetenswaardigheden m.b.t. *T. abundans* uit de literatuur.

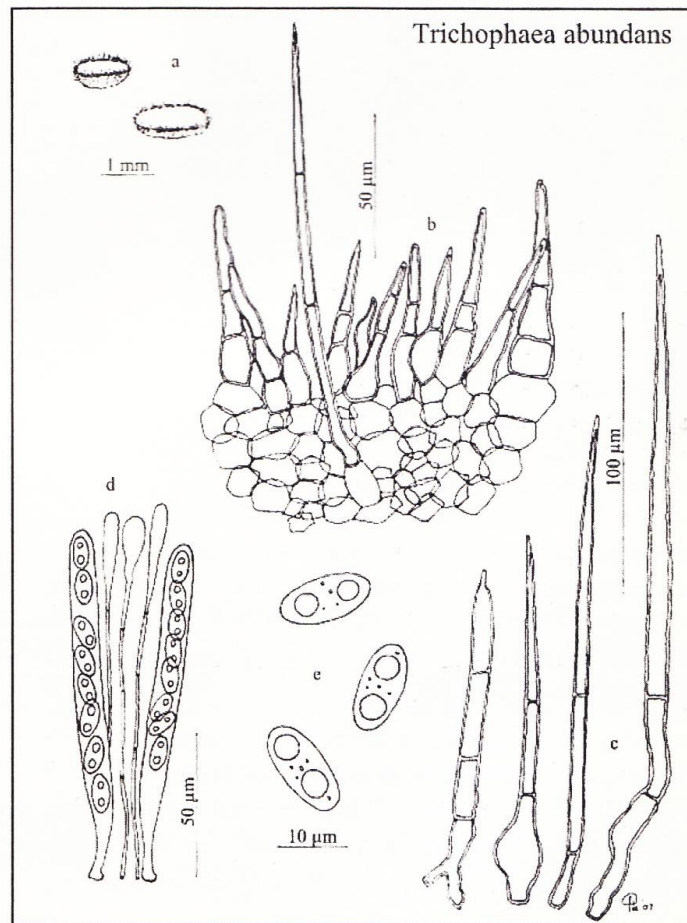
In de tijd die volgde na de eerste vondst is er toch nog het een en ander uit de literatuur boven water gekomen. Een greep hieruit zal mede gelet op sommige opmerkelijke zaken de revue passeren.

Kanouse (1958) tracht enig licht te werpen op de destijds heersende verwarring en onbekendheid rond dit genus. Uit haar beschrijving van *T. abundans* blijkt ook een duidelijk verschil tussen de 2 haartypen en ondanks de afwijkende maten komt de rest goed overeen met deze vondst. Als vindplaats worden Veenmos ("peat moss") op een brandplek en gesteriliseerde aarde in een broeikas opgegeven.

Ook interessant is het in kweek voorkomen van een perfect en/of imperfect (conidiaal) stadium. Deze *Botrytis*-achtige anamorfe werd door Hennebert (1973) beschreven als *Dichobotrys abundans*.

De door Maas-Geesteranus (1969) beschreven *T. abundans* is een misapplicatie, het gaat hier om *T. hemisphaerioides*. Het door hem onderzochte materiaal bestond uit een gemengde collectie waarvan het overgrote deel bestond uit *T. hemisphaerioides* en slechts een klein deel uit *T. abundans* (mededeling aan Häffner, 1984). Binyamini (1970) ontdekt dat *T. abundans* en *Anthracobia humillima* Malençon synoniem zijn. De door hem op agar gekweekte vruchtlichamen zijn allen bleek en hadden haren die tweemaal zo lang waren als normaal (wat is normaal binnen dit geslacht?)

Häffner (1984) wijdt veel aandacht aan een vondst van *T. abundans*, die niet als zeldzaam wordt betiteld maar waar nog geen volledige, moderne beschrijving van bestond. Na een (uitvoerige) verhandeling m.b.t. de classificatie (voor de liefhebbers) komen er ook nog enkele opmerkelijke kenmerken aan de orde. Opvallend zijn de zwarte vruchtlichamen, een zelden optredende pigmentatie binnen dit genus. De aan de toppen knotsvormig verdikte parafysen zijn bedekt met een zwarte slijm-laag en aan elkaar geplakt. De kleine (ca. 2 mm Ø), onopvallende en op donkere *Ascobolus* sp. gelijkende vruchtlichamen stonden op de bodem tussen ter plaatse massaal voorkomende *Kotlabaea deformis* (Geel zandbekertje). In de bodem werden

organische resten en houtskoolstukjes aangetroffen. Afgezien van bovenstaande valt mijn vondst binnen de door Häffner opgegeven kenmerken inclusief de randharen (60-190/6-9 µm) en flankharen (langer dan 205 µm) goed te plaatsen. Als spectaculaire afsluiting dan nog de vondst van *T. abundans* op mest van geiten door Valldosera & Guarro

(1990a). Uit voorafgaande blijkt maar weer eens te meer hoe variabel één soort kan zijn. Dat er nog heel wat te ontdekken en uit te zoeken valt binnen het geslacht *Trichophaea* moge ook wel duidelijk zijn.

Dankwoord

Dank aan Piet Kelderman voor het maken van de tekeningen en zijn verdere hulp op velerlei gebied. Tevens dank aan Jean Schavey voor verificatie van deze vondst, ook aan Dr. F. Doveri en Paul Jennen voor de toegezonden literatuur.

Literatuur

Arnolds, E. *et al.* 1995. Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V.
Binyamini, N. 1972. *Trichophaea abundans* (Karst.) Boud. = *Anthrachobia humillima* Malençon. Bot. Tidsskr. 67: 154-158.
Dam, N. J. & Jalink, L. M. 2001. Kroonjuwelen en andere mycologische snuisterijen 2. Het Nijmeegse park Staddijk. *Coolia* 44(1): 24-28.

Dennis, R. W. G. 1978. *British Ascomycetes*. Cramer, Vaduz.
Ellis, M. B. & Ellis, J. P. 1988. *Microfungi on miscellaneous substrates*. Croom Helm, London & Sydney.
Häffner, J. 1984. Neuere Funde wenig bekannter Discomyceten aus Nordrhein-Westfalen (BRD). *Beitr. Kenntn. Pilze Mitteleur.* I: 133-142.
Hennebert, G. L. 1973. *Botrytis* and *Botrytis*-like genera. *Persoonia* 7: 183-204.
Kanouse, B. B. 1958. Some species of the genus *Trichophaea*. *Mycologia* 50: 121-140.
Kelderman, P. & Bollen, J. 2000. (Provisorische) Sleutel tot de soorten uit het geslacht *Trichophaea*. *PSL-Nieuws* 7(2): 7-9.
Maas-Geesteranus, R. A. 1969. De fungi van Nederland 2b. *Pezizales-deel II*. K.N.N.V.
Valdosera, M. & Guarro, J. 1990a. Estudios sobre hongos coprófilos aislados en España, XI. *Ascomycetes*. *Bol. Soc. Micol. Madrid* 14: 75-80.
Veerkamp, M. 1998. Paddestoelen van brandplekken sterk achteruitgegaan. *De Levende Natuur* 99: 62-66.
Webster, J., Rifai, M. A. & El-Abyad, S. 1964. Culture observations of *Discomycetes* from burnt ground. *Trans. Brit. Myc. Soc.* 47(3): 445-454.
Yao, Y. J. & Spooner, B. M. 1996. Notes on British species of *Trichophaea*. *Mycol. Res.* 100(7): 798-800.

Paddestoel-activiteiten in de buurt van Weert.

Voor geïnteresseerden die willen deelnemen aan excursies, determinatie bijeenkomsten of andere activiteiten over paddestoelen in de buurt van Weert kunnen voor de juiste datum en tijdstippen informatie krijgen op het Natuur- en milieucentrum 'De IJzeren Man'. Info: Theo van den Berk-mortel (0495-664224) of Herman Beuvens (0495-535983).

Paddestoel-activiteiten in de buurt van Venlo.

Voor geïnteresseerden die willen deelnemen aan excursies, determinatie bijeenkomsten of andere activiteiten over paddestoelen in de buurt van Venlo kunnen voor de juiste datum en tijdstippen informatie krijgen bij Jan Eenshuistra (077-3513772).

Paddestoel-activiteiten in de buurt van Gennepe.

Voor geïnteresseerden die willen deelnemen aan excursies, determinatie bijeenkomsten of andere activiteiten over paddestoelen in de buurt van Gennepe-Afferden kunnen voor de juiste datum en tijdstippen informatie krijgen bij Gerrie Verrijdt (0485-531635).

Leucoagaricus pilatianus een leuke verrassing!

Jo Bollen & Piet Kelderman

De eerste acteur is bevoorrecht te wonen nabij een bos waarin ieder jaar wel een opmerkelijke vondst wordt gedaan. Deze keer door het vinden van een *Leucoagaricus* waarvan het bestaan in Nederland nog niet bekend was. In onderstaand artikeltje zal uitvoerig op deze vondst worden ingegaan en de verschillen met gelijkende en dichtbij staande soorten worden toegelicht.

Leucoagaricus pilatianus (Dem.) Bon & Bioff.

Bon & Bioff., Documents mycologiques VI, 24, p. 45, 1976.

Synoniemen: *Lepiota rufovelutina* (Vel.) sensu Pilát, Klic k Urc. Nas. Hub. P. 424, 1951.

Lepiota pilatiana Demoulin, Lejeunia 39, p. 11, 1966. (Basioniem *Leucocoprinus pilatianus* (Dem.) Moser, Die Röhr. Und Blätt. Pilze, Band II b/2, p. 186, (nom. inval.) 1967. *Leucocoprinus pilatianus* (Dem.) Wasser, Acad. Sci. RSS Ucr., p. 219, 1978.

Hoed 30 - 60 mm, convex tot vlak uitgespreid met zwakke umbo, oud met golvende rand en plaatselijk inscheurend, vrijwel uniform fluwelig-viltig tot in het centrum ietwat fijn afstaand vlokkig, centrum donker bruin (\pm meth. 7F4) tot haast zwartbruin, naar de rand oranjebruin (7E4-7E5) tot bij de rand bruinroze (wijnkleurig).

Lamellen dicht opeen staand, eng vrij van de steel een collarium aanlopend, buikig, snede onregelmatig golvend, witcrème tot beige, ouder met roze tint en snede bruinachtig.

Steel 40 - 60 x 3 - 6 mm, cilindrisch naar de basis clavaat verdikt met fijne lengtevezels, oppervlakte bekleed met enkele fijne afstaande haartjes, aan de top witcrème tot rozeoranje (\pm 6A2) tot bruinoranje naar de basis. Ring gelaarsd, fragiel, wit tot roze.

Vlees in hoed 2-4 mm dik ietwat rozerood verkleurend, steel hol wordend, steel op druk of beschadigen, vooral oud, bruinroze verkleurend (niet oranje-rood). Geur niet of ietwat naar cederhout. NH_3 -reactie groen op de lamellen en vlees.

Sporen $<15.1.1. > 6.0 - 7.5 (8) \times 3.5 - 4.5 \mu\text{m}$, elliptisch tot subamandel-eivormig, top meest stomp tot ogivaal, metachromatisch.

Basidiën 18 - 25 x 7 - 8 μm , clavaat 4-sporig.

Cheilocystiden (25)30 - 50 x 9.5 - 16 μm , clavaat, cilindrisch tot pyriform zelden met tepelvormig uitgroei.

Hoedhuid een trichoderm, eindcellen overwegend gestrekt fusiform, basaal vaak met septenen meest aldaar ingesnoerd, (60)100 - 390 x 9 - 25(28) μm . Overwegend met grijsbruin tot donkerbruin intracellulair pigment, basis van de cellen soms met

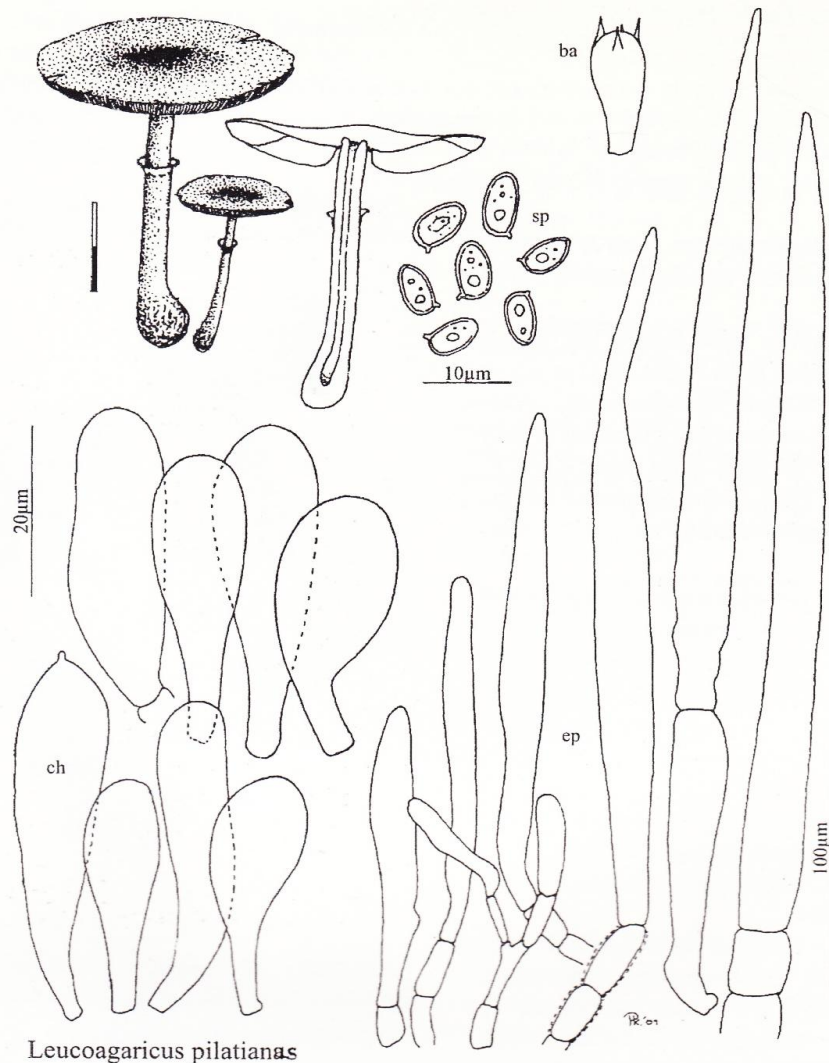
incrustatie. Steelbekleding bestaande uit verspreide cilindrische cellen, 30 - 70 x 7 - 9 μm . Gespen in alle delen afwezig.

Vindplaatsgegevens en verspreiding:

Leucoagaricus pilatianus werd door J. Bollen verzameld in het Elsloobos, 26 sept. 2001, op een humusrijke, voedselrijke löss-lemige plaats tussen klimop (*Hedera helix*) onder Gewone Es (*Fraxinus excelsior*), Gewone vlier (*Sambucus nigra*), Meidoorn (*Crateagus monogyna*) en Hazelaar (*Corylus avellana*). De vruchtlichamen stonden niet gebundeld wat volgens de literatuur wel vaak het geval is. Voor Nederland was deze soort nog niet vermeld. Wel gevonden in België, Frankrijk, Italië, etc. Geldt overal als zeer zeldzaam. Materiaal aanwezig bij J. Bollen herb. nr. 68 en P.H.K. nr. 45

Commentaar

Leucoagaricus pilatianus kan in het veld verwisseld worden met *L. croceovelutinus* maar de kleur van deze laatste is meer purperroodbruin tot violet-

Leucoagaricus pilatianus

bruin en de reactie met ammoniak is rood in plaats van groen. Microscopisch verschillend door de cheilocystiden die duidelijk een capitate top of moniliforme aanhangsels bezitten en met sporen die een duidelijke apicale papil bezitten. Voorts is de hoedbekleding geheel anders; veelvuldig gesepteerd en meer cilindrisch-clavaat.

Misschien is verwisseling nog mogelijk met *L. badhamii* (een in het begin vrijwel witte soort met uitzondering van het centrum van de hoed) deze wordt ook groen met ammoniak maar verkleurd bij aanraking fel oranje-rood dan donkerbruin en ook deze soort heeft sterk afwijkende cheilocystiden. Ten onrechte meent Krieglsteiner (1990) dat *L. pilatianus* slechts een variant van *L. badhamii* is. Krieglsteiner citeert voornamelijk (verouderde) beschrijvingen uit het buitenland en heeft de soort hoogstwaarschijnlijk zelf nooit gezien of be-

studeerd. Vergelijk ook de uitvoerige beschrijvingen van *L. croceovelutina* en *L. badhamii* in P. H. Kelderman (1994)

Literatuur

- Bon, 1988. Champig. d'Europe occid., p. 289.
- Bon, M, 1994. Flore mycologiques d'Europe 3. Lepiotaceae.
- Candusso & Lanzoni, 1990. Fungi Europaei, Lepiota s.l. p. 410, pl. 47.
- Kelderman, P.H. 1994. Parasolzwammen in Zuid-Limburg. Lepiota s.l. (Excl. *Macrolepiota*).
- Krieglsteiner, G.J. 1990. *Leucoagaricus bresadolae* (Schulzer) Bon und der "*Leucocoprinus badhamii*-Komplex" in Mitteleuropa, Beiträge zur Kenntnis der Pilze Mitteleuropa, VII: 39-60.
- Migliozzi, V. & L. Perrone. 1989. *Leucoagaricus pilatianus*, B. Amer 18. Pag. 25-33.

2001, het jaar van de Honingzwam.

Verslag van leuke, opvallende en individuele vondsten.

Piet Kelderman

Een merkwaardig jaar waarin het weer geheel van slag was. Het voorjaar was tot ver in de zomer koel en zeker in het zuiden relatief weinig neerslag, in tegenstelling tot het midden en noorden van het land waar zeer veel regen viel. Talloze regenfronten scheerden meest net langs onze provincie met uitzondering het noorden. De enkele lokale plensbuien brachten meest geen soelaas. Toen het eindelijk in de herfst nat genoeg was wilde het maar niet op gang komen met uitzondering van de honingzwammen die dit jaar massaal fructificeerden. Maar liefst vier excursies gingen door bovengenoemde omstandigheden niet door. Maar toch waren de meeste leden voortdurend op pad wat onderstaand kort verslag bewijst. Hoewel het slecht een greep is uit de vele leuke vondsten.

De leden waren ook dit jaar alweer vroeg actief. Ron Bronckers verzamelde op **30 januari** een mooie collectie van het Pluisdraadmosschijfje (*Octoporus wrightii*) nabij de Goudsberg te Valkenburg.

Op **11 februari** vond Margiet Frijns net over de grens nabij haar woonplaats Epen (overjarige) vruchtlichamen van de Baretardster (*Geastrum striatum*) en de Tepelaardster (*G. corollinum*).

Ron schrijft geschiedenis op **1 maart** met de vondst van *Peziza boltonii*, in het centrum van Maastricht, nieuw voor Nederland! (zie PSL-Nieuws 8(2)). **4 maart**, al struinend langs de stadsmuren in Maastricht ziet dezelfde Ron op een oude muurkroon de Gesteelde stuifbal (*Tulostoma brumale*).

Een kleine maand later op **2 april** de Cedergrondbekerszwam (*Geopora summeriana*) nabij zijn woonplaats. Het was jammer dat de vindplaats een week later volledig verbouwd werd. Even hierna in het Geuldal *Pirottaea nigrostriata*, een kleine ascomyceet op dode stengels van Echte guldenroede, zeer zeldzaam in ons land. Het kan niet op! De **14^e april** start de eerste excursie n.l. in het Bunderbosch te Bunde. Ongeveer 70 soorten haalden de lijst. Leuk, direct na de start overal tussen de straatstenen het Bleekgrijs trechttertje (*Omphalina griseopallida*). Buiten de gebruikelijke voorjaars-fungi, welke niet uitbundig aanwezig was, werden heel wat kleine ascomyceetjes gevonden, dit natuurlijk dank zij de aanwezigheid van Stip en Ron, o.a. de Oevertilmollisia (*Belonopsis hydrophila*) en de fraaie *Proliferodiscus pulveraceus*.

De **5^e mei** werd het bosgebied rond de Waterval-

derbeek te Humcoven bezocht. Aangezien het tamelijk droog was werd er niet veel genoteerd. Wel de kleine Witte eikebladmycena (*Mycena polyadelpha*) en het Berijpt varenschotelkje (*Pezizella chrysostigma*).

Daar het weer op **19 mei** vergelijkbaar was met de voorafgaande excursie viel het geplande bezoek in groeve t' Rooth uit. Als alternatief werd een bezoek gebracht aan het Meerssenerbroek. Ook hier was het kwantitatief gezien niet al te best, toch werden er op diverse kruidige en houtige substraten leuke vondsten gedaan o.a. het Elzestromakelkje (*Rutstroemia conformata*), Wilgetwijgvlieskelkje (*Hymnoscyphus salicellus*) en op oude stengels van de Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*) *Pyrenopeziza lychnidis*, deze werd later zelfs op meerdere plaatsen aangetroffen. Ook fraai was de vondst van het Gespeerd pelsbekertje (*Trichophaeopsis bicuspis*).

Op **9 juni** was het zo droog dat de excursie nabij Cadier & Keer niet doorging.

12 juli meldt Olaf op de Kamp vele vruchtlichamen van de Kleine stinkzwam (*Mutinus caninus*) in de buurt van het stuwmeer nabij Kerkrade.

Ook op **30 juni** en **14 juli** viel wegens de droogte de excursie uit! De op 30 juni geplande op de Bergse-heide in gemeente Valkenburg werd "ingehaald" op **21 juli**. Hoewel nog niet optimaal waren er toch voldoende soorten aanwezig o.a. *Russula elaeodes* een niet alledaagse soort.

Bijzonder en klapper van de dag was de vondst van een nieuw pelsbekertje voor Nederland n.l. *Trichophaeopsis tetraspora* (zie elders in dit nummer) en even later nog het Moeraspelsbekertje (*Trichophaea paludosa*) ondanks het ontbreken van een moeras! Op **28 juli** togen wij vol goede moed richting Plattenbossen nabij Nyswiler. Het was vrij droog en erg warm. Vermeldenswaard was het vinden van de Goudgele hertezwam (*Pluteus leoninus*) en *Peziza lividula*.

De dag er na op de **29^e** vond samensteller dezes de Schelpharpoenzwam (*Hohenbuehelia cyphelliformis*) in het Schaelsbergbosch te Valkenburg. Op dezelfde locatie dook **7 augustus** de Roze geelplaatrussula (*Russula decipiens*) en de Wijnrode vezelkop (*Inocybe adaequata*) op.

De **11^e augustus** was het Imstenraderbosch nabij Heerlen het slachtoffer. Hier redelijk wat soorten waaronder op twee plaatsen de Goudplaatzwam (*Phylloporus pelletieri*), de Zijdeachtige beurs-

zwam (*Volvariella bombycina*) etc. Irmgard kwam aanzeulen met een stuk berkenstam waarop talrijk de Franjetandjeszwam (*Hyphodontia barbajovis*). Aanwezig ook de Roze knoopzwam (*Neobulgaria pura*). De **13^e augustus**, Henk Henczyk meldt uit Munstergeleen de Koemestbekerzwam (*Peziza bovina*). Later werd deze soort nog op twee andere locaties gevonden. Tonny Jetten meldt op **18 augustus** het voorkomen in het Bunderbosch van maar liefst 22 vruchtlichamen van de Oranjebruine kleefparasol (*Limacella glioderma*).

Het wordt eentonig maar de excursie op **25 augustus** naar de Observant te Maastricht gaat wegens droogte niet door.

1 September meldt Henk de vondst van de Essenzwam (*Perenniporia fraxinea*) wederom uit Munstergeleen. Later kwamen wij deze soort nog enkele keren tegen, een goed jaar dus voor deze soort. Ron vind op **7 september** als fervent mestpeuteraar nog een aardige soort nl. het Veelsporig mestdwergschijfje (*Coprotus sexdecemsporus*).

De Wijlrebossen werden op **8 september** bezocht, erg veel leverde het niet op. Alleen in de lagere regionen was het een beetje vochtig. Op dergelijke plekjes stonden onder spar enkele exemplaren van de Purperrode russula (*Russula queletii*) en ergens langs een voetpad het Fijnharig wimperzwammetje (*Scutellinia subhirtella*).

De Tungelewallen nabij Weert werden op **15 september** met een bezoekje vereerd. Het was tamelijk droog dus de lijst niet lang. Toch nog een leuke vondst nl. de Kleinsporige vlekplaat (*Panaeolus guttulatus*). Voornamelijk in Nederland voorkomend in de kuststreek maar gezien de aanwezige stuifduinen in een vergelijkbaar milieu. Op een plekje rond een dikke boom vrij talrijk de Kleine grauwwkop (*Tephroclype tylicolor*), mogelijk een plaats waar honden geregeld hun sanitaire behoeftes doen..

Op **22 september** met drie man een oriënterend bezoekje gebracht aan Groeve 't Rooth nabij Bemelen. In een korte tijd veel soorten en daarbij nogal wat mooie en bijzondere o.a. veel Sierlijke russula's (*Russula gracillima*), een tak vol met de Fijnschubbige bundelzwam (*Pholiota lucifera*), Blozende berkeboleet (*Leccinum oxydabillis*), prachtige Adonismycena's (*Mycena adonis*) en een pelsbekertje, nieuw voor Nederland waarvan we de naam pas in de volgende aflevering zullen verraden. Voorts het Zandmosklokje (*Galerina alluviana*) een soort die hier eigenlijk niet thuis hoort maar gezien de geologisch samenstelling van deze groeve toch niet ongewoon.

24 september werd in het Ravensbos te Valkenburg, tijdens het fotograferen, door Piet de Vree

de Oliebolzwam (*Rhizina undulata*) en door Ron nog het Brandpelsbekertje (*Trichophaea abundans*) verzameld.

Henk verrast de leden door het tonen, op een van de practicumavonden, van de Elzeboleet (*Gyrodon lividus*) gevonden bij de Muldersplas nabij Schinnen, tevens nog de Kaneelboleet (*Gyroporus castaneus*) verzameld vlakbij Munstergeleen en dit ook op **24 september**.

Jo Bollen is natuurlijk ook steeds actief. Ditmaal op **26 september**. Hij meldt uit de Bunder-Elsoobossen het voorkomen van de Roze aardster (*Geastrum rufescens*) wat een wel erg zeldzame soort aan het worden is. Voorts schiet hij de vogel af door het vinden van *Leucoagaricus pilatianus* een soort nog niet officieel vermeld is voor Nederland maar zie elders in dit nummer.

27 september mocht samensteller dezes de Zwavelgelegordijnzwam (*Cortinarius pseudosulphureus = citrinus*) in het Schaelsbergbos bewonderen. Soms duiken er zo nu en dan van die bijzonderepaddestoelen op om ze vervolgens niet of slechts na jaren weer terug te zien.

29 september stond de Beegderheide op het programma. Het was mooi en warm weer, wat natuurlijk niet bevordelijk was voor met name het kleine spul, dus grote aantallen waren niet te verwachten. Maar toch, wat er stond was mooi. De Vliegengzwam (*Amanita muscaria*) in alle rode kleurschakeringen. Grote groepen Gele knolamanieten (*Amanita citrina*) de Narcisamaniet (*Amanita gemmata*), om lyrisch van te worden. De Bloedrode gordijnzwam (*Cortinarius sanguineus*) ontbrak ook niet op het appel.

Op **4 oktober** vind Jo Bollen weer de Prachtgordijnzwam (*Cortinarius triumphans*) en de Wijnrode kleefparasol (*Limacella vinosorubescens*).

Het Vijlenerbosch werd op **6 oktober** bezocht. Eindelijk begon het kwantitatief ergens op te lijken met ruim 150 soorten. De Tepelparasolzwam (*Macrolepiota mastoidea*) was goed vertegenwoordigt. Maar het tegenkomen van de Hoorn van overvloed (*Craterellus cornucopioides*) maakt de dag bijzonder. Zeker als hier ook nog de Kleine trompetzwam (*Pseudocraterellus undulatus*) bij komt.

12 oktober laat Jo weer van zich horen met de melding dat de Krulzoomridderzwam (*Tricholoma acerbum*) in het Bunder-Elsoobos zijn of haar opwachting heeft gemaakt. Een mooie vondst!

Bij een bezoekje aan een monitorhok nabij Wijlre op **19 oktober** mocht ik zelf veel Oranje parasolzwammen (*Lepiota boudieri*), een mooie groep Bloedende champignonparasollen (*Leucoagaricus badhamii*) en een prachtig stelletje Okerbruine

parasolzwammetjes (*Lepiota ochraceofulva*) aanschouwen.

Met een klein groepje bezochten wij op **20 oktober** De Molt, een gemengd bos nabij Epen. In het algemeen was het niet indrukwekkend, het was duidelijk een aflopende zaak, wel bijzonder de vondst van de Stoppelsteelslijmkop (*Hygrophorus pustulatus*). De soort was goed vertegenwoordigd op een plaats onder ongeveer 30 jaar oude sparren. Zou de soort nu werkelijk terug van weggeweest zijn?

Hans Crutzen vond de soort enkele jaren terug al in Vaals.

Eigenlijk gingen wij op **27 oktober** met niet al te hoge verwachtingen naar de bossen rond het stuwmeer bij Kerkrade. Het weer was in eerste instantie slecht, voor de eerste keer dit jaar. Er stonden naar verhouding weinig paddestoelen maar tot onze verbazing nog veel soorten (179).

Het begon meteen goed met de Parsietbeurszwam (*Volvariella surrecta*), na deze vondst klaarden niet alleen wij maar ook het weer op! Er werd nog een beurszwam gevonden nl. de Grijsvezelige beurszwam (*Volvariella murinella*) en voor de tijd van het jaar nog tamelijk veel Russula's n.l. 10, melkzwammen 9, en 10 vezelkopjes en ook weer de Kleine trompetzwam. Dit is in korte tijd al de derde vondst in het zuiden van onze Provincie. De zeldzaam geworden Bruine schijntrechterzwam (*Pseudoclitocybe cyathiformis*) werd bewonderd. Ron determineerde nog het zeer zeldzame Muurmoschijfje (*Octospora musci-muralis*) een leuke

vondst, zoals de naam al verkapt groeiend tussen mos op muurtjes. Al met al een mooie afsluiting van de "bos"-excursies.

Toch gaan Tonny en Jo nog even door en melden op **3 november** vanuit het Bunderbosch nog mooie vondsten van het Lila koraaltje (*Ramariopsis pulchella*) en *Cortinarius sanguineus*.

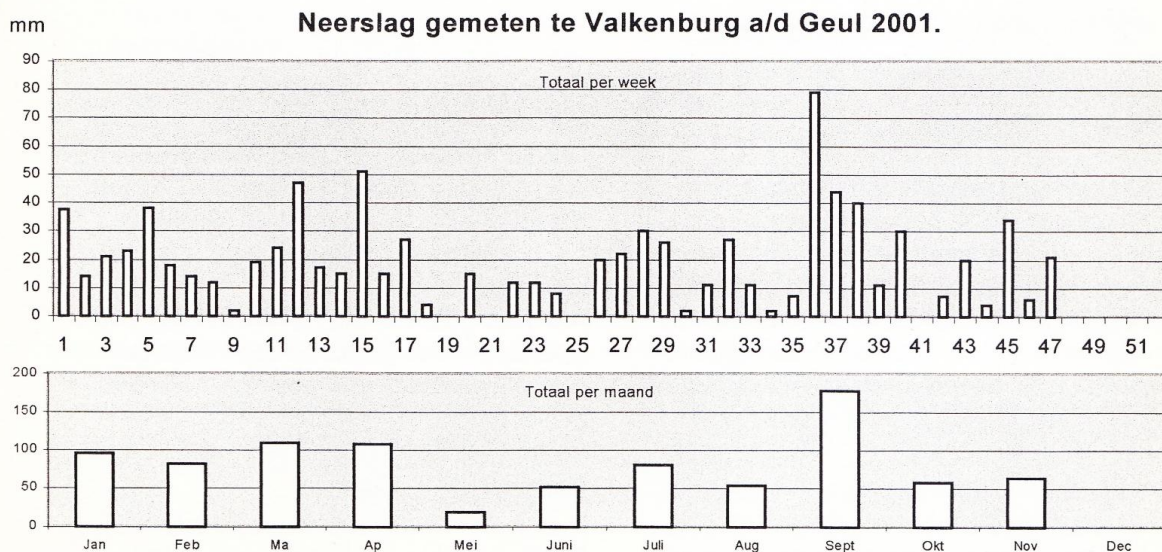
10 november stond eigenlijk Schuitwater op het programma. Maar aangezien een week eerder het terrein reeds een excursie te verwerken kreeg werd hiervan afgezien.

Met enkele dapperen, het was in eerste instantie koud door de vorst, bezochten wij een weiland nabij de Vijlenerbossen waar we na het optrekken van de mist en onder een stralende zon nog een 8-tal wasplaatjes en nog wat ander klein spul vonden. De gevonden soorten zijn al in een eerder verslag vermeld. Aansluitend bezochten we nog even een terrein op de Goudsberg nabij Valkenburg. Dit hadden wij ons beter kunnen besparen, door het wanbeleid aldaar toegepast door Natuurmonumenten werd het een deceptie!

Ron heeft toch weer het laatste woord door het melden van de Vliegendoder (*Cordyceps forguiquonii*) en *Octospora tetraspora*, dit op 19 november op de Bergse heide, volgens de literatuur beide zeldzaam.

De lijst overziend zijn er, ondanks dat het beslist geen topjaar was, toch heel wat leuke vondsten gedaan die ons achteraf een voldaan gevoel geven, we hebben in ieder geval ons best gedaan!

Onderstaande neerslagegegevens zijn ons vriendelijkerwijze ter beschikking gesteld door dhr. A. Marx, waarvoor wij hem hartelijk danken. Aangezien deze periodiek al eind november wordt samengesteld ontbreken uiteraard de laatste weken van het jaar.

De Roze stinkzwam in het Danikerbos.

Henk Henczyk

Op één van mijn regelmatige bezoeken aan het Danikerbos bij Geleen bemerkte ik tussen het strooisel een aantal relatief kleine, witte toegespitste hekseneieren, in middellijn variërend van 8 tot 15 mm. Uit eerdere waarnemingen in hetzelfde gebied wist ik dat dit het beginstadium van de Roze stinkzwam (*Mutinus ravenelii* (B. & C.) E. Fischer moest zijn.

Qua vorm is het paddestoeltje identiek aan de Kleine stinkzwam (*Mutinus caninus*) d.w.z. een holle sponsachtige steel (receptaculum) met een lengte van 5 á 10 cm en 1 á 2 cm in diameter, top afgerond kegelvormig uitlopend, geen hoedjes vormend, karmijnrood met alleen aan de top, het fertile deel, met grijsgroene tot donkergroene slijmige gleba waarin zich de sporen bevinden. Het sporenslijm heeft een onaangename geur (kattenpoep!) Maar ruikt niet zo sterk als van de Grote stinkzwam (*Phallus impudicus*) je moet er echt met de neus "bijhangen" om het te ruiken.

Het verschil tussen beide kleine stinkzwammen zit 'm vooral aan de top van het receptaculum. Bij de Kleine stinkzwam is dat stomp kegelvormig met een orangerode kleur en met een olijfgroene gleba. Bij de Roze stinkzwam is het topdeel meer afgerond en karmijnrood van kleur, als van een framboos en de gleba is grijsgroen tot donkergroen. Een ander verschil is de kleur van de steel: bij de Kleine stinkzwam varieert die van wit tot geeloranje en bij de Roze stinkzwam van wit, okergeel tot roze. De vele exemplaren van laatstgenoemde soort

die ik de afgelopen jaren in het Danikerbos heb waargenomen hadden allemaal een roze kleur. De - in totaal - 21 hekseneitjes werden op 23 juli 2001 voor het eerst gezien op een voormalige stortplaats aan de rand van het Danikerbos. Ze bevonden zich tussen het strooisel van Groveden (*Pinus sylvestris*) op een voedselrijke, lemige bodem. Binnen een straal van 10 meter groeiden ter plekke nog enkele exemplaren van de Straatchampignon (*Agaricus bitorquis*). Op 25 juli verschenen de eerste twee vruchtlichamen, de 26e juli één, de 28e weer twee, de 29e nog een en de laatste op 30 juli. In het totaal dus zeven vruchtlichamen. De resterende eitjes verschrompelden in de dagen er na, waarschijnlijk onder invloed van het warme, droge weer.

Deze zwam is eind 19e eeuw uit Noord-Amerika komen "overwaaien" naar Europa en in de vijftiger jaren van de vorige eeuw voor het eerst in Nederland waargenomen. De Roze stinkzwam heeft zich in Nederland definitief gevestigd, getuige de 84 atlasblokken (5x5 km) waar de paddestoel is gesignaleerd. In Limburg gaat het nog aarzelend. Volgens de verspreidingsatlas (2000) zijn er in Limburg 2 blokken bekend; Behalve in het Danikerbos is de soort ook waargenomen in de omgeving van Weert.

Tenslotte nog dit. Volgens Gerhardt (1997) wordt de Roze stinkzwam graag door honden gegeten maar zeer waarschijnlijk heeft de Duitse volksnaam voor deze paddestoel daar in ieder geval niets mee te maken: Himbeerrote Hundsrute (Framboosrood hondenpiemeltje!)

Literatuur

Arnolds, E., Th. Kuyper, M, Noordeloos, 1995, Overzicht van de paddestoelen in Nederland.
Gerhardt, E., 1997, Der große BLV-Pilzfüher, München.
Michael, Hennig, Kreisel, 1986, Handbuch für Pilzfreunde dl. 2, Stuttgart.
N.M.V., 2000, Verspreidingsatlas-kaarten-bijlage 2 van O.P.N., Baarn.

Vorderweidenthal paradijselijk! Ron Bronckers & Piet Kelderman

Het was achteraf toch wel prettig dat ons jaarlijks buitenlands uitstapje, dat plaats vond van 12 t/m 16 oktober 2001, ditmaal wat langer was dan het gebruikelijke korte weekendje. Het schitterende weer, prachtige omgeving en de vele paddestoelen waaronder voor ons vele exoten, was een feestelijk gebeuren. Maar laten wij niet vooruitlopen en het gebeuren meer chronologisch benaderen.

De meerderheid van de deelnemers togen samen op pad om de ruim 300 kilometer gezamenlijk te verhapstukken. Maar gezien het verschil in literinhoud van de vervoersmiddelen was de snelheid niet altijd makkelijk op elkaar afstembaar.

De route door de Ardennen, Eifel en het Saargebied is fraai, maar door de hier en daar aanwezige nevelslierten niet steeds optimaal genietbaar. Door het meer letten op zwaar vrachtverkeer misten wij nabij Trier een afslag wat enkele kilometertjes extra kostte, maar hierom niet getreurd. Tweemaal werd er gestopt voor wat voor reden dan ook. Hier openbaarde zich reeds de bezetenheid van enkele deelnemers door direct als 'schichtige reeën' de bosschages in te duiken op zoek naar fungi. Enkele leuke vondsten werden al gedaan maar het bleek in het algemeen toch tamelijk droog te zijn.

Tijdens het laatste gedeelte, al rijdend door pittoreske dorpjes en een schitterende omgeving, steeg geleidelijk de adrenaline. Hoe zou de situatie aldaar zijn? We zouden het snel weten. Hans en Plony waren reeds een week eerder met hun caravanetjes ter plekke neergestreken. Hans kwamen wij vlak voor het "Naturfreundehaus Bethof" al bij toeval tegen. Zijn brede grijns verried al veel, op onze vraag: "en?" antwoordde hij alleen: "jongens fantastisch!". Hij ging net even kijken naar een groepje eitjes van de Inktviszwam (*Clatrus archeri*) waarvan de bevalling op handen was.

Ons onderkomen lag temidden van een bosrijke omgeving omzoomd door hoge heuvels. De echtlieden en Margriet vonden hun bedje in het huis terwijl de rest mocht bivakkeren in een z.g. "hut" met een grote ruimte waar practicum bedreven kon worden, alles bleek picobello in orde te zijn.

Begrijpelijk dat iedereen popelde om meteen op pad te gaan wat dan ook geschiedde. Al na een paar honderd meter hadden al heel wat soortjes het notitieboekje gehaald. Ron met zijn "hondeneus" voor klein grut slaakte al na korte tijd merkwaardige "bush"-kreetjes bij het vinden van een groot aantal pelsbekertjes, hij hoopte op het Bleek pelsbekertje (*Trichophaea woolhopeia*) wat s'avonds werd bevestigd. Plony die al wat bekend was met het ter-

rein wees ons een plekje met veel vruchtlichamen van het Echt varkensoor (*Otidia leporina*) en het Gewoon varkensoor (*O. onotica*). Prachtig de vondst van de, ook voor Duitsland, zeer zeldzame Gulden plooiwies (*Pseudomerulius aureus*) en de Roze dwergchampignon (*Agaricus purpurellus*) en nog meer leuk spul wat het gebruik van de werkruimte rechtvaardigde.

Moe maar voldaan, na een voortreffelijke maaltijd, dook eenieder onder de lakens of wat er althans op leek. Op Jan na die nog "even" in de literatuur bleef snuffelen. De eerste dag zat er op. Dat dachten ook de slapers in de hut. Piet de Vree had wat moppen in zijn bagage, geen schunnige, maar toch. Alleen moet hij die ene bij gelegenheid nog eens herhalen, want we snappen hem nog steeds niet!

Dat een enkeling de slaap niet kon vatten bij het gesnurk van enkelen, hetgeen vaak leek op het luid geknor en geloei van een kudde bronstige gnoes, laat zich denken.

Een klein probleempje, in de hut waren geen sanitaire voorzieningen en de aanwezige toiletten tamelijk ver weg. Dus degene die er s'nachts even "uit" moest was aangewezen op het buitengebeuren wat het risico inhield dat bij niet geheel wakker zijn het hopeloos verdwalen in de uitgestrekte bossen vrij reëel was. Maar het had ook zijn charmes. Het wateren in een stilte die onwerkelijk is, alleen zo nu en dan onderbroken door het roepen van een uil met boven je een schitterende sterrenhemel, is natuurlijk apart.

De tweede dag gingen we op voorstel van Hans en Plony naar een terrein dat ook Piet en Jan nog niet kenden (zij waren het jaar ervoor al kort in Bethof geweest). Het fijne is dat je hier niet afhankelijk bent van enig vervoer, alles is goed te belopen vanaf het "Naturfreundehaus".

Piet de Vree werd al direct goed wakker gemaakt want Annie nam hem flink op de hak, is die foto nog gelukt?

De oogst was groot en met nog opvallend veel Russula's waaronder de prachtige maar variabel gekleurde *Russula integra*, een soort niet voorkomend bij ons. Op een plekje een leuk groepje Schelpsatijnzwammetjes (*Entoloma byssisedum*), verrassend de aanwezigheid van *Mycena rosella*,

en bijzonder de vondst van *Lepiota sublaevigata* mogelijk zelfs nieuw voor Duitsland! Verder te veel om op te noemen.

Des avonds was het natuurlijk weer gezelligheid troef in ons "lokaaltje". Gerard had voor de nodige flesjes wijn gezorgd wat de stemming alleen maar ten goede kwam. Voor de niet alcoholisten zorgde "mutti" Irmgard met veel inzet voor koffie of thee. Martin ontpopte zich als een ware Lactarius-specialist wat prettig is en met perspectief voor de toekomst.

De derde dag kwamen we in een gebied waar Jan en Piet al ietwat van wisten. Een terrein rond gestuwde, kleine meertjes met zowel beuken- als naaldbossen. Maar liefst 14 ridderzwammen mochten wij aanschouwen. Piet de Vree had het als vandoos zwaar om alles behoorlijk op celluloid te krijgen en de andere Piet in zijn notitieboekje! Ook hier nog tamelijk veel Russula's (een kleine 30 soorten haalden de lijst). Op een plekje onder beuken mochten wij de Pronksteelboleet (*Boletus calopus*) en de Violette gordijnzwan (*Cortinarius violaceus*) verwachten en die stonden er dan ook, maar ieder slechts met één vruchtlichaam vertegenwoordigd. Verderop *Cortinarius ionosmus*, een zeer zeldzame naar bloesem geurende gordijnzwam (als *Hebeloma sacchariolum*).

Verder *Cortinarius bolaris*, *Suillus tridentinus* en Jan kwam nog aandragen met *Albastrellus ovinus*. Ondertussen verzamelt Hans onvermoeid slijmzwammen, en hij heeft er héél wat in zijn doosjes gepropt.

We hadden in principe afgesproken dat we tegen drie uur 's middags terug zouden zijn in verband met het vele wat uit te zoeken viel. Hiervan kwam natuurlijk weinig terecht als je in een naaldbos verzeild raakt met een dik en machtig mooi mostapijt waarin zeer talrijk de Narcis amaniet (*Amanita gemmata*), een pracht gezicht alleen het contrast al. Maar hier natuurlijk nog veel ander schoons. Ron heeft weer een goeie dag door het vinden van nog een pelsbekertje ditmaal *Trichophaea gregaria*. Wat niet wil zeggen dat hij alleen op deze soortgroep uit was, zeker niet, door zijn doen zijn er heel wat kleine ascomyceten gevonden. Het was toch wel opvallend op hoeveel plaatsen wij de Inktvis zwam aantreffen, eigenlijk veel meer dan de gewone grote.

Dag vier. Peter en Annie moesten eerder naar huis wat natuurlijk jammer was. We besloten vandaag wel even de auto te nemen daar we een terrein ongeveer twee kilometer verder wilden bezoeken. In eerste instantie leek de keus niet zo gelukkig daar

we in het eerste deel zeer veel ondergroei van bramen tegenkwamen. Maar dit veranderde snel met de mooie vondst van *Porphyrellus porphyrosporus* en direct hierna talrijke vruchtlichamen van *Hygrocybe unguinosa*, dit midden in het bos en uniek van vorm en kleur zoals wij de soort amperkenners van vonden uit graslandjes in Limburg. Indrukwekkend ook de talrijke vruchtlichaampjes van de Groene aardtong (*Microglossum viride*). Piet 'de oude' die ons navigeerde liep al druk kletsend ongewild de verkeerde kant op wat ons een paar kilometer extra lopen kostte. Maar dit leverde de andere Piet nog veel mooie plaatjes op o.a. van de Hoorn van overvloed (*Craterellus cornucopioides*). Het was eigenlijk jammer dat we weinig tijd hebben kunnen besteden aan de hier talrijk voorkomende schrale graslandjes. Deze dag werd op de terugweg maar eventjes gekeken en hieruit bleek dat ze rijk waren aan wasplaatjes, waaronder de Geelvoetwasplaat (*Hygrocybe flavipes*).

Dinsdag de vijfde dag. Tijd om weer de boel in te pakken. Gerard en Jan besloten direct te gaan om op de terugweg nog ergens in een of ander bos te duiken. (later hoorden wij dat ze niet zover bij ons vandaan nog de Ivoorboleet (*Suillus placidus*) gevonden en gefotografeerd hadden). Hans en Plony bleven nog een week, we waren echt jaloers! Zij gingen ook vroeg weg om nog wat foto's te maken van eerder gedane vondsten. Wij stonden nu nog met ons zessen er een beetje verloren bij. Zin om naar huis te gaan was er allerminst. Alles was gepakt dus wat weerhield ons ervan nog een klein rondje te maken en zo gebeurde. Piet herinnerde zich nog een plekje van de vorige keer waar we eerder geen tijd voor hadden. Het was nog verrassend. In een sparrenbosje stonden volop de Slijmige spijkerzwammen (*Gomphidius glutinosa*), *Hygrophorus picea* en de Amandelslijmkop (*H. agathosmus*), een leuke afsluiting. Hoewel het nooit ons uitgangspunt is en was, het creëren van een lange soortenlijst, was het uiteindelijk toch verrassend dat 470 soorten genoteerd werden. Zeker mede dankzij Hans die maar liefst 25 myxomyceten uitselutelde!

De reis naar huis verliep voorspoedig, we waren nog voor het donker thuis. Met veel plezier en met een tevreden gevoel kunnen wij terug kijken op een prettig verblijf in Vorderweidenthal. Het is een eldorado voor paddestoelen. Misschien was het voor sommige soortgroepen wat laat b.v. de Boleten en Gordijnzwammen, deze zagen we weinig, maar wat niet was kan nog komen. Want één ding staat zeker vast naar Bethof gaan we nog eens terug!

Paddestoelennamen (1)

Henk Henczyk

Anders dan bijvoorbeeld bij planten hebben er in Nederland voor paddestoelen altijd weinig echte oude volksnamen bestaan. Waarschijnlijk komt dit omdat Nederlanders van oudsher een mycofoob d.w.z. een paddestoelvrezend volk zijn.

De meeste Nederlandse volksnamen zijn in hoofdzaak afkomstig van C. Cool en H.A.A. van der Lek, gepubliceerd in hun Paddestoelenboek. (1^e druk 1913) In de daarop volgende decennia zijn er nog wat Nederlandse namen bijgekomen en wel hoofdzakelijk Nederlandse vertalingen vanuit buitenlandse boekjes.

In de zestiger jaren drong bij de NMV het besef door dat voor de popularisatie van de studie van paddestoelen Nederlandse namen van paddestoelen even onontbeerlijk zijn als bij de studie van bijv. planten en vogels. De NMV stelde dan ook in 1969 een commissie-ad hoc in met de opdracht, in samenwerking met Vlaamse mycologen, een lijst samen te stellen van Nederlandse paddestoelennamen. Deze commissie publiceerde in 1983 een lijst met circa 1200 namen, die sindsdien algemene ingang hebben

gevonden in publicaties en tijdens excursies.

Aanvankelijk was het de bedoeling om het bij de 1200 namen te laten. Men kwam echter tot de conclusie dat het belangrijk was, behalve de algemenere soorten, ook de zeldzamere in het Nederlands te kunnen aanduiden. Immers de zeldzamere soorten zijn juist uit oogpunt van natuurbehoud interessant, worden in excursierapporten vaak met speciale aandacht behandeld en figureren voor een deel op de Rode lijst van bedreigde paddestoelen. Daar het aantal hogere zwammen in Nederland ruim 4000 soorten bedraagt, had de commissie "nogal wat werk voor de boeg".

Het grote karwei werd tenslotte in 1995 geklaard, in het Overzicht van de Paddestoelen in Nederland had elke zwam naast de wetenschappelijke ook een Nederlandse naam.

In de volgende uitgave van PSL-Nieuws zullen een aantal zwammen gepresenteerd worden met hun Nederlandse volksnaam en deze worden dan vergeleken met de letterlijk vertaalde Latijnse, Duitse en Engelse namen.

Hieronder alvast een voorproefje.

Nederlands	Latijn	Engels	Duits
Geschubde inktzwam	Behaarde mestzwam (<i>Coprinus comatus</i>)	Advocatenpruik (Lawyer's wig)	Kuifinktzwam (Schopftintling)
Plooirokje	Geplooid mestzwam (<i>Coprinus plicatilis</i>)	Japans parapluutje (Little japanese umbrella)	Wieltjesinktzwam (Raedchentintling)

Literatuur:

Arnolds, E. *et al.*, 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland.
Bas, C. *et al.*, 1983. Standaardlijst van Nederlandse paddestoelennamen.

Gerhardt, E. 1995. Pilze.
Laessoe, T., 1998. Mushrooms.
Etymologischer index. Anoniem.